

Foia enciclopedica si beletristica cu ilustratiuni.

PEST' A
joi
19 31
optom.

Ese totu a opt'a di
Pretulu pentru Austria
pe Jul. Dec. 4 fl. —
Pentru Romania
pe Jul.—Dec. unu galbenu.

Nr.
41.

Cancelari'a redactiunei
Strat'a morarilor Nr. 10.
unde sunt a se adresá manuscriptele si banii
de prenumeratiune.

Anulu
III
1867.

M I H A I U F A R A D A Y .

In septemanile trecute intrég'a presa europeana anuntiá publicului cetitoriu o scire trista. Tóte diuariile se grabira a pune cu recunoscintia cunun'a stimei pe mormentulu unui barbatu repausatu de curen-du. Acestu barbatu fu renumitul profesor englesu de fisica Mihaiu Faraday. alu carui portretu ilustréza pagina acést'a.

Mihaiu Faraday erá fiulu unui fauru, carele locuia in comun'a Newington-Surrey. Acest'a fiindu destulu de avutu, dede pe fiulu

M I H A I U F A R A D A Y .

seu la scóla, unde junele invetiá instructiunea elementaria. Mai tardfu lutramise la Londra la unu compactoru de cãrti, spre a invetiá maestrí'a acést'a. Inse maestrulu numai decãtu observà, cã Mihaiu, calfa seu multu mai bucurcu cetesecãrtile decãtu le léga, — si deosebitu acele, cari tractau despre fisica si chemia.

Aprinsu de acést'a preiubire, junele compactoru începù sê cerceteze prelegerile celebrului profesor H u m p h r e y D a v y . Acest'a ob-

servandu atragerea si talentulu lui Faraday pentru sciinti'a ce propunea dinsulu, incepù sê protege pe istetiulu seu invetiacelu, si midiloci ca acest'a sê póta intrá ca ajutoriu in laboratoriuu Institutului regescu de Londra. Acést'a se intemplà la anulu 1813, Faraday abié erá de 20 de ani. Mai tardíu elu devinì nu numai amicu si colaboratoriu alu protectorului seu, ma si urmatoriu pe carier'a sa.

Din tempulu acest'a Faraday devenì omu cunoscutu in tóta lumea culta. Multe societâti straine se grabira a-lu alege de membru. Intr' aceste primì ordulu legiunei de onóre. Academi'a scientifica francesa, precum si academi'a medicala i oferira titlulu de membru. Tóta Anglia nu-lu numiá altfelu decâtu „Marele electrisatoriu.“

Cu tôte aceste dinsulu erá pré modestu. In 1855 la unu banchetu ce se dede in onórea lui la Parisu, neci decâtu n'a voitu sê ocupe loculu principalu la mésa, dîcandu câ sunt de fatia altii multu mai demni decâtu elu pentru loculu acel'a.

Astfelu de modestia a profesatu in tóta viéti'a lui, pana ce in fine spre daun'a mare a sciintieloru morì in lun'a trecuta in etate de 74 ani.

DINA CARPATILORU.

Domnisiórei M. B-i.

Dîna bela si iubita,
De ce esti in veci machnita,
De ce plangi, de ce suspini,
De ce dorulu nu-ti alini?
Ce-ti lipsesce dîna tîe?
Ce dorere te sfasîa?
Nu ai ape sioptitóre
N'ai campii suridietóre.
N'ai trecutu, nu ai unu nume,
Celu mai mandru ceriu din lume,
N'ai munti mari si majestosi,
Copii bravi, copii folosi?
Spune mi dîna, dînisióra
Cu cositia galbióra
Cu sinu dalbu de floricele
Si cu ochisiori de stele;
Spune-mi dîna 'ncantatóre,
Santa si nemoritóre,
De ce plangi, si ce te dóre,
Cine-ti róde-a vietiei flóre?
Dór' vr'unu zmeu, bala spurcata,
Te-a amenintiatu vr'odata,
Câ-ti va suge alu teu sange?

Spune-mi draga si nu plange!
Ori vr'o cruda ursitóre
Ti-a ursitu noptea 'n recóre,
Câ-ai sê fi nefericita?
Spune-mi dîn'a mea iubita!
Dór' unu suveniru placutu,
Unu doru falnicu din trecutu,
A venitu in sboru la tine,
De aceea versi suspine?
Esti frumósa, rapitóre,
Mandra si nemoritóre,
Ai o tíera cu unu nume
Celu mai gloriosu din lume;
Tíera, campu de batalía
Campu betranu de barbatía,
Pentruce te tenguesci,
De ce plangi, de ce jelosci?
— Am eu ape sioptitóre,
Am campii suridietóre,
Am trecutu, unu falnicu nume,
Celu mai mandru ceriu din lume;
Am munti mari si majestosi,
„Dar' n'am fii bravi si falosi;“
Câ-ci eroii si-aloru nume,
Cari me ridicara 'n lume,
Au trecutu de pre pamentu
In alu pacii locasiu santu,
Si pre plaiulu stramosiescu,
Numai „lasi“ se tiraiescu.
Plangu amaru si voiu mai plange,
Câ-ci copii mei de sange,
Copii verdi, sufletu sinceru,
Copii cu bracie de feru,
Copii iuti si pui de leu,
Cu curagiu mare de zmeu:
Adi candu tíer'a e 'n nevoi
Din zmei s'au prefacutu oi.
Câtu privirea mea cuprinde,
Unu desiertu grozavu se 'ntinde,
Codrii plangu, campii jelescu,
Copii si femei racnescu;
Ceriulu e 'n carcatu de nori,
Vâile sunt fara flori,
Si unu vuietu tristu, cumplitu,
Suna vai! necontentitu:
„Dîna! dîna parasita
Ai sê fi batjocorita,
Umilita si 'nsultata,
Restignita si calcata.“
Eu ce-am fostu nemoritóre
Adi sum umbra peritóre,
Câ-ci copii mei, vai mie!
Asta-di gemu in agonia;
Uitandu vremile betrane,
Candu cu limbele pagane,

Se luptău cu barbatia
 Pentru sant'a loru mosă,
 Adi toti stau in neclintire
 Adi toti dormu in amorfîre,
 Si contrarii candu lovescu
 Ei tacu si se umilescu.
 Aveam eu odata 'n lume
 Cinci sorori cu mandru nume,
 Cinci sorori cum nu mai sunt
 Pre acestu intinsu pamentu.
 Dar' unu fatu neimblandîtu
 De sorori m'a despartîtu,
 Si de-atunci in tîeri straine
 Viéti'a-mi curge in suspine.
 De atunci n'am serbatori,
 Minutu fara lacrimiori,
 De-atunci n'am dîle senine
 Ci totu dîle de chinu pline.
 Plange-voiu fara 'nctetare,
 Pana trista-mi lacrimare
 Va miscă pre fiii mei
 Sê 'ndulcésca anii-mi rei.
 Ca sê dau mana cu mana,
 Ca in vremea cea betrana,
 Cu a mele dulci sorori,
 Si sê scapu de lacrimiori ;
 Sê legămu tôte-o fratia
 Cumu n'a fostu, n'o se mai fia,
 Ca si ceriulu sê se mire
 De a nôtra infratîre !
 Cine nu crede 'n unire
 In a nôtra infratîre,
 Nu e omu ci unu pigmeu,
 Fara simtiu si Domnedieu.
 Cine nu-mi ajuta mie,
 Ca sê scapu din agonă,
 Nu e fiu adevoratu
 Ci unu lasiu si degradatu
 Plange-oiu deci fara 'nctetare,
 Pan' ce trist'a-mi lacrimare,
 Va miscă pre fii mei
 Sê 'ndulcésca anii-mi rei !

Sebesiu, 15 sept. 1867.

J. C. Dragescu.

I L É N ' A.

Novola originala.

Suntemu sub muntii Bihorului.

O câtu e de romantica regiunea acestoru munti colosali, ce paru ca totu atâte temple marretie, ca totu atâte colonne sacre, cladite de man'a naturei si fundate pre umerii stanceloru secularie. Nesce bucle albe de néua se paru a ni spune, câtu sunt de betrani muntii acestia si 'n decursulu atâtoru mii de secolu, câte mii de vis-

cole si-oprira sborulu de a supra fruntei loru si totu-si linele riurele ce se scurgu intre salturi vióie depre sinulu acestoru culmi gigantice, ne facu a ne convinge despre puterea unei vietii eterne, pre care-e basata esistinti'a loru.

Câte-o paseruica lina se cobóra din candu in candu cu sboru meruasiu la vale, ca sê-si stanga setea cu câti-va picurasi din cristalulu riureleloru ce se-incovaia cu siopotu tremuratori pe sub pól'a culmiloru si apucandu câte-unu grauntiu depre campurile cele manóse : éra-si se rentórna cu multiamire la puisiori, in cuibu si canta ; o si câtu de dulce mai resuna acordulu acestoru canturi, alu caroru ecou liricu, cu atât'a magía, cu atât'a armonia scie sê si intrunésca refrenulu seu cu concertulu venturiloru.

Celu ce n'a avutu parte vre odata dîn viéti'a muntenésca, acel'a nu scie, câta poesia, câta maestate póte sê desvólte natur'a prin fenomenele sale ; acel'a nu intielege, cum scie natur'a se remuneredie pre cei ce gusta din charulu, ei, si acel'a nu pricepe câta recreare scie sê verse aerulu celu liberu in animele celoru ce se nutrescu din arom'a lui.

Celu ce n'a vediutu vre-odata aur'a demanetiei si murgitulu serei aparendu de a supra muntiloru, acela nu cunóscé frumsetia dieitatiei.

Celu ce n'a ascultatu vre-odata fluerulu pastoriului, cum retacesce cu tonuri melancolice din culmi la vale starnandu atâte visuri prin tain'a noptiloru, acel'a nu scie ce-e dorerea, acel'a nu scie ce-e dorulu libertatii.

O, lasati dar, lasati sê-mi repunu odata in-ca anim'a 'n braciele vóstre, lasati sê-mi tramitu sufletulu sê ve imbraciosiedie pe rendu si sê ve sarute 'n frunte, voi munti falnici ai falniculu Bihoru si-apoi sê ve spunu câtu me patrunde dorulu vostru, sê ve spunu câtu mi-e de dulce suvenirea vóstra !

Lasati sê me urcu odata inca, baremi cu cugetulu, pre potecele vóstre, s'ascultu suspinele perieloru ce ve sfasia, s'anumeru bradii, pietricelele ce ve acoperu si cari tóte, tóte sciu sê ni enaredie cate-unu pasagiu mandru din trecutulu gloriei strabune . . . Gloria strabuna ! p'aici au falfaitu odata standardele tale . . . dar de multu, de multu . . . ! De atunci incóce, multe suspine se smulsera din sinulu stranepotiloru, dar lacramile seceloru celoru amare, ramesara totusi nesterse.

O, candu voru secá cu totulu aceste lacrami ?

Candu se voru vindecá ranele trecutulu ?
 Cine scie, cine scie ? ! . . .

I.

Erá dupa cin'a cea mare.

Orizonulu anotá 'n marea steleloru; câte-va radie luminóse de catra resaritu, prevesteau câ nu preste multu vá sosí si lun'a din tierisiór'a vecina si se vá opri pe câte-va minute, se hodi-nesca pe verfulu muntelui.

Murmurulu serei totu din ce in ce amutiá mai tare; venturile pareau câ su-duse la culcusiú, abié se miscá frundi'a; nu erá mai neci unu sgomotu, numai câte-o latrare de cani, din satele de pe sub pol'a muntiloru se audiéu din candu in candu sfasiendu aerulu cate cu unu accentu lienesiu si-inca cate-unu susuru tempitu redicandu-se d'ntre undele Crisiului se pierdea 'n tacerea cea mare.

Linu si patrundiotoriu, cu-o tremurare dulce, cu-o pietate doinica, se incepù de odata vibretulu unui resunetu melancolicu din dosulu unei culmi rotunde de la pol'a *Bihorului*. O, câta fantasia, câta dorere se sprimá tainicu, din accentele acestui resunetu. Omenii o cunosceau din departe, câ aceea-i fluer'a lui Tanasia, pecurariulu celu óchisiú; asié lu-numeau pre elu submuntenii. De vre-o câte-va dñle in cóce inse, nu pricepea nimenea jalea ce-o sprimá fluer'a lui Tanasia; nu-o pricepea nimenea . . . nimenea numai anim'a lui si inca-o anima juna si fierbinte, o anima iubitoria, ce lu-ascultá cu doru si-i acompaniá suspinele, de sub pol'a culmei.

Tanasia erá teneru si 'naltu si subtñre ca bradulu, si erá frumósu ca o radia din cunun'a dioriloru, si avea nesce ochi, ce sclipeau ca doi lucéferi, si erau mandri ca dóua mure cópte si avea o anima buna si erá voinicu ca Grue lui Novacu. Si Tanasia iubeá cu focu, dar Tanasia si patimeá fierbinte, câ-ci fluer'a lui resuná cu-o jale multa si fluer'a i-sprimá dorerea lui. Cine scie ce lu durea?! . . .

* * *

Mosiu Tom'a erá omulu celu mai avutu pe sub pól'a Bihorului, câ-ci precumu vorbeau omenii: mosiu Tom'a a fostu omu harnicu in vremea s'a si-a fostu omu trédiu si n'a fostu predatoriu.

Hei, dar mosiu Tom'a erá si falosu déca erá bogatu; dieu si putea fi falosu, câ-ci Ilén'a erá fét'a cea mai frumósa 'n satulu seu si Ilén'a erá blanda si harnica si-avea dóue budñsiore ca dóue fragi si doi ochi mari si negri ca dóue porumbele si apoi Ilén'a erá fét'a lui mosiu Toma.

Cine putea se caute 'n ochii Ilenei si se nu s'aprinde de doru, de iubire?

(Va urmá.)

Jonitia Badescu.

O privire fugitiva preste literatur'a romana, si lips'a unei istorie critice a literaturii romane.

(Urmare.)

VI.

Sincai, Clein, Maioru, Cichindealu, Lazaru, Vacarescu, si contemporanii loru, carii au sudatu pe o cale cu dinsi, au pusu dara fundementulu la literatur'a si cultur'a natiunala moderna. Pe umerii loru ne-amu suitu acolo, unde astadi ne privescu cu respectu popórele Europei. Ci Dloru :

„*Ils ne sont plus, laissons en paix leur cendre,*
„*Ils sont tous morts pour vous defendre!*“

Asié canta poetulu francu, si cu elu asié suspinu si eu pe mormintele acestoru bravi: Ah! ei nu mai sunt astadi, se lasámu in pace cenusi'a loru; ei au moritu cu totii ca martirii esistintiei nóstre.

Dar erá óre cu potintia, ca nesce esemple ca aceste sê nu provóce rezultatele cele mai imbelciugate?! „*Sanguis martyrum semen christianorum!*“ eschiama *Tertulianu*. Si cenusi'a acestoru mariti, carii au moritu ca totu atáti martiri ai causei natiunale, putea óre sê nu se prefaca in sementi'a cea mai fruptuitoria, din care sê resara florile cele mai frumóse ale literaturii nóstre?!

Apunendu ei, s'au ivitu altii, carii reapucandu stendardulu caditu din manele loru, l'au portatu inainte cu gloria, si l'au condusu la triumfu.

Si acum ve pregatiti Dloru! a vedé unu lucru mai maretiu. Arborele literaturii nóstre se intinde din ce in ce, ramurile-i se ingrósia, si se redica superbu catra ceriu.

Cu câtu spiritulu vietici natiunale, reinviatu si la noi cu capetulu seclului trecut, prinse radecine mai poterice; cu atát'a si literatur'a nóstra luá dimensiuni mai imbucuratóre. Ea, care in periodulu trecut erá inca obi-eptulu grigiloru numai a unoru iuvetiati, devení acum caus'a natiunii intregi. Acvistiunile pretñose, ce le castigara pe terenulu politicunatiunala atátu romanii de peste Carpati sub unii domni pamenteni, câtu si cei din cóce de Carpati sub presiunea nouelor idei europene, nu puteau sê nu eserceze influinti'a cea mai favorabila si a supra desvoltárii sciintieloru in limb'a natiunala. Unu semnu alu epoeci nóue, ce se deschidea pentru literatur'a romana, fú urdñrea, raped'a latñre si in florire a *presei romane periodice*. Dupa incercárele nereusíte ale lui, *Racocea* la 1817, ale lui *Carcalechi* la 1822. in

Buda, ale lui *C. Roseti* la 1825 in *Lipsca*,*) si ale lui *Eliade* la 1827 in *Moldova*, de a incepe o fôia romana; la 1828**) dôue diurnale romane, aparute mai de odata, „*Albin'a rom.*“ de *Asachi*, si „*Curierulu rom.*“ de *Eliade*, anuntiara apropierea erei nôue pe orizontulu coloniei romane. Dupa aceste dîuaristic'a nationala propasî cu pasi gigantici in tôte provinciile romane.

Asié afara de „*Albin'a rom.*“ care tienù pana la 1850 prefacundu-se atunci in „*Gazel'a de Moldova*“ si afara de „*Curierulu rom.*“ care incetâ la 1848, adeca dupa viétia de 20 de ani, vedemu aparendu dupa olalta in **Romani'a**: *Muzeulu*, *Gazel'a teatrului*, *Curiosulu*, *Romani'a* (de siese ori pe septemana) *Curierulu de ambele secse*, care luà o mare autoritate in lumea literaria, *Magazinulu istoricu* care reversâ multa lumina preste istori'a romana politica, besericésca si literaria etc. in **Moldova**: *Alauta romana*, *Foi'a satesca*, *Oziris*, *Icon'u lumii*, *Daci'a literaria*, *Progresulu*, *Archiv'a romana* etc. in **Transilvani'a**: *Foi'a Dominecei*, *Gazel'a* cu soci'a

sa *fôia pentru minte*, care tempu indelungatu, pecandu preste Carpati terorismulu protectora-

*) Asié „*Foia pentru minte*“ din 1851. Éra „*Dacia literaria*“ din 1840. dice, câ acést'a incercare s'a facutu mai tardîu la 1828. Aut.

**) Asié scrie éراسi „*Foi'a*“ din 1851. Pe candu „*Daci'a literaria*“ din 1840. pune tempulu aparerei acestoru foie pe anulu 1829. Aut.

tului nadusiâ ver-ce aspiratiune mai liberala, erá unic'a, scôla politica si literaria a totororu romaniloru, si numele fundatoriului si redactoriului ei, numele lui *Bariliu* veneratu pe tiermurii *Milcovului*, ca la *Ternav'a* si *Tis'a*; *Organulu luminarii* de *Cipariu*, un'a din cele mai insemnate foie literarie, ce au esistatu candva la romani. Dintre cari de si unele abié cunoscute dupa nume.

au apusu dupa o scurta viétia, parte dinlips'a prenumerantiloru, parte suprimate prin boiarii fanarioti de la putere, ca *Curiosulu*, ca *Progresulu* etc, totusi pe la 1848 aveamu inca 15; éra la 1850 aveamu 31, dî treidiece si un'a gazete si foi periodice. De atunci incóce, déca nu a crescutu diurnalistic'a nôstra in numeru, luandu afara unele provincie, ca *Ardélulu* si *Ungaria*, a crescutu inse in autoritate si insemnatate. Destulu a indrumá ací la foi, cum erá *Romani'a literaria* de *Alesandri*, *Ste'u'a Dunarii* de *Cogalnicénu*, *Revis'a romana* de *Odobescu* si consocii etc. séu cum este astadi: *Romanulu* fundatu la 1855 de *C. A. Roseti*, care luà mare auto-

Pavilonulu Romaniéi la espusetiunea din Parisu.

ritate a supra opiniunii publice, *Tesaurulu de monuminte* de *Papiu*, *Ateneulu romanu*, *Archivulu*, *Foi'a societati de Bucovin'a* etc. cari potu concurge fora rusîne cu organele straine de asemenea specialitate. *Diurnalistic'a* a popularisatu la noi politic'a, sciintiele si artile, a creatu in parte, si a immultîtu numerulu cetitoriloru; dreptu acea recunoscintia eterna aceloror barbati, cari au intemeiatu, si au condusu la inflorire diurn-

nalistic'a romana! Acestui periodu nou se cuvine glori'a, de a fi desbracatu limb'a de *ieroglifele slavice*, cari inveliau boerése'a-i facia, dupa cum se exprimá fericitul *P. Maioru*, si a fi introdusu in literatura literale nóstre strabune, cari le rechiamá si originea si firea limbei nóstre romane. Câ-ci de si se fecera acum si mai înainte unele încercâri literarie cu litere latine, precum *Gramatic'a* lui *S. Klein*, locupletata de *Sincai*, *Acatistierulu* de *Klein* (1801) *Dictionariulu lui Bobu* (1822) *Carte catra Cleru* de nemoritoriulu episcopu *Vulcanu* (1824) *Dictionariulu de Buda* (1825) etc. aceste inca nu au potutu sê lase dupa sine urme durabile. *Eliade* fu acel'a dincolo de Carpati, care incependu temerariulu lucru, de a edá foi'a sa „*Curierulu de ambe secse*“ de la 1844 cu litere romane, lucrà prima óra mai cu succesu pentru popularizarea acestoru litere la romani; si cu elu din cóce de Carpati, *Cipariu*, care prin cartile sale: *Orologiulu* (1835) *Ermenevitic'a S. Scripture* si *Intruducerea in Testamentulu rechiu si nou* (1841--2) si prin fói'a sa „*Organulu luminarii*“ (1847) edate tóte cu litere romane, pregatì si asigurà triumfulu lor finalu, si inventià pre romani la o ortografia ratiunala, acomodata geniului limbei lor. Cari nobili esemple aflandu resunu viu in piepturile scrietoriilor romani, literale ocupara din dî in dî totu mai multu terenu in literatura, pana cê in urma pe la 1860--63, in butulu totororu opusetiuniloru acelor'a, cari in litere vedu nu sciú ce periclu pentru dogmele credintiei, se generalisara in tóta literatur'a, încâtu astadi numai ici cóle mai vedi retecindu câte o *biblia*, séu câte unu *catechisu* cu cirilice.

Déca epoc'a mai nóua nu ar poté sê ne arete alte triumfuri, decâtu aceste dóue: *crearea diurnalistice* si *intruducerea literelóru in ortografia romana*, si aceste aru fi de ajunsu a-i castigá unu locu remarcabile in istori'a literaturei nóstre. Dar câte sunt inca produptiunile ei.

Au aruncati o privire preste literatur'a nóstre presinte! Aflá-veti óre-vre unu ramu, care sê nu aiba, reprezentantii sei?! Si inca ce reprezentantii! Ce grupa de gloria! Ce nume respectate!

Éca ici vinu laureatii istoriei, unu *Bulcescu*, care móre departe de tiér'a sa, „*et dulces moriens reminiscitur Argos*“, móre cu dorulu patriei dulci in sufletulu seu; unu *Baritiu*, *Florianu*, *Laurianu*, *Cogalnicénu*, *Papiu*, *Hajdeu* si altii cari aduna cu succesu si diligintia neobosita materialulu, la marea opera a istoriei romaniloru.

Éca ici in cunun'a filologiloru barbati, ca *Eliade*, *Laurianu*, *Pumnulu*, si ca acelu bravu, pre

care trebuia sê-lu amintescu mai antâiu, care singuru a facutu pe terenulu filologicu atâta, câtu nu potu face a dese decâtu academie, corporatiuni intregi, ca eruditulu, venerandulu *Cipariu*!

Éca cóle falang'a politiciloru si a publicistiloru, cari conducu naea natiunii catra limanulu mantuirii. Unu *Barnutiú*, oraclulu *din campulu libertatii*, alu carui viersu potinte strabatù arteriele natiunii, si o desceptà la viétia, la consciintia de sine in ór'a fatala; unu *Baritiú*, decanulu presei romane, ilustrulu anteluptatoriu alu drepturiloru natiunale de trei decenie in cóce; unu *C. A. Roseti*, *Brateanii*, *An. Panu* eroulu unirii, *Goleseu*, *Tell*, *Ioanu Ghica* si altii, si altii.

Mai cóle altii, cari si-culegu merite pe campulu verde alu sciintieloru naturale; altii, cari asuda pe piscurile tiepisie ale filosofiei; altii, cari scruta prin minele întunecóse ale archeologiei; altii, cari latiescu principiile sacre de dreptu si de dreptate; altii, cari farmeca prin puterea orateriei; altii, cari aducu sacrifice Taliei, si asié mai departe.

Dar audfti acele sunete melodióse! Cum te incaldiescu, cum te incanta, si ti-rapescu sufletulu prin regiuni necunoscuti, *susu catra ceriu!*

„De n'a peritu romanulu, candu órdele barbare
Veniau ca si locuste in agrii semenati;
Taiandu fara de mila, rapindu fara crutiare,
Lipsindu pre fii de tata, si pre sorori de frati;
Acum candu braciú-ti, ageru in lume-o cunoscutu,
Tu bravule romane! mai credi, câ esti pierdutu?!“

(A. Muresianu.)

„Gintea 'n care nasce ori-cine,
Pre ace'a va iubi;
Esti romanu, voiú fi cu tine,
Câ-su romanu, si 'n veci voiú fi!“

(Boliacu.)

„Multu e dulce si frumósa
Limb'a ce vorbimu,
Alta limba-armoniósa,
Ca ea nu gasimu;
Romanasiulu o iubesce,
Ca sufletulu seu;
Ah! vorbiti, scriti romanesci,
Pentru Domnedieu.“

(Sionu.)

„Astfelu e romanulu! Si romanu sum eu,
Si sub jugulu barbaru nu-mi plecu capulu meu!“

(Bolintinénu.)

Ascultati! Acést'a e lir'a romana, pare că suna su degetele unui *Oratiu* séu *Dante*! Ascultati! acestia sunt bardii, sunt cantaretii nostri! Unu *Muresianu*, *Alesandri*, *Bolintinénu*, *Sionu*, *Boliacu*, *Cretianu*, *Teutu*, *Alesandrescu*, *Baronzi* si alții. In tempulu blandu de primavéra, candu renasce natur'a, candu inverdiescu vâile, candu inflorescu arborii, e destulu sê incépa o filomila ascunsa in umbrele tufeloru canteculu seu sunoru, si dumbrave, codri, paduri si campie resuna de concertulu paseriloru. Candu se desprimaverà si la noi dupa iern'a lunga de suferintie, incepù *Vacarescu*, si éca dupa densulu o pleiada intréga de bardii natiunali, cantandu in concertu armoniosu, inaltiatoriu de anime!

Totu atâte ingenie emininti, cari si-revérsa radiele gloriei peste tóta romanimea; barbati, cari si-petrecu viéti'a in lucrâri grele, in folosulu culturai natiunale, voru odichni ei acusi in eternitate!

Lucrârile loru jacu multu mai aprópe, decâtu sê fia de lipsa a indegetá mai detaiatu la ele. Sub influinti'a loru binefacatóre, sub impresiunile loru dulci traimu si ne miscâmu!

Déca aruncâmu acum o privire de si fugitiva peste tóta literatur'a, ne cresce anim'a de mundria, asemenandu p. e. *cronic'a* lui *Urechia* cu *Cronic'a* lui *Sincai*; *ortograf'a* lui *Stroici* cu marile rezultate ale cercetârilor lui *Cipariu*, *psalmii* lui *Dositeiu* cu maretulu „*Resunetu*“ alu lui *Muresianu* séu cu incantatoriile *balade* ale lui *Bolintinénu*, séu cu dragalasiile *doine* ale lui *Alesandri*.

Odinióra eramu noi invetiaceii altora; acum mai potu invetiá si altii ceva de la noi.

„*De n'a peritu romanulu, candu nu vedea lumina*,” cum sê se téma de perire acum, candu i lucescu atâte stele pe orizonu?!

Mundri de acestu resultatu imposantu, ce-lu potemu aretá in tempu atâtu de scurtu, in mani'a totororu pedeceloru, ce ne stetera in cale, cu frunte deschisa potemu provocá pre dusmanii nostri, caroru le place a ne acúsá cu neseciintia, si a ne stigmatísá de massa cruda: „*Tolle et lege!*“ *Luati si cetiti cârtile nóstre!*

(Finea va urmá.)

Justinu Popfii.

D I L E L E M E L E

Cum curgeau dílele mele
Ca si ap'a p'ntre flori,
Cum traiam ca paseruc'a
P'ntre rami inverdítiori.

Bucuri'a, amicéti'a,
Totu ce-e dulce-alu mieu erá,
Pamentulu mai verde, ceriulu
Mai seninu mi s'aretá!

Dar acum dílele mele
Curgu ca vâile adunci,
Si de-o parte si de alt'a
Totu batenduse de stânci.

Va scadé, va trece ap'a?
Au stancele s'oru sdrobi?
Voiu mori, séu trece-a reulu? . . .
Fía iute ori ce-a fi!

Rogozu, 27 fauru 1849.

Iosifu Romanu.

SUVENIRI DE CALETORIA.

XI.

(O preambulare in parcu, — tiermurea, — partea francesca, — belgica, — germana, — orientala si engleza, — pavilonulu Romaniei.)

In alta dí demanéti'a intraramu éراسi in espusetiune, si atunce visitaramu parculu.

Acolo sunt aredicate pavilónele diferiteloru natiuni. Aspectulu ce ni-lu infatásiédia parculu la prima-vedere e de totu bizaru. Vedi acolo o colectiune curiósa de beserici. colonne, minarete, edificii chinezesi, turcesci, edificii europene, temple antice, chioscuri indiene, statue, fantani, cu unu cuventu o lume fantastica, desordinata, in care gustulu arhitectoricu alu popóreloru se amesteca cu capriciile artistice.

O preambulare in parcu ni inavutiesce mintea cu multe cunoscintie pré interesante.

Cei ce nu potura capetá locu in palatiu, precum si cei ce nu voira a primí acolo, si-espusera obieptele loru in parcu. Si acést'a n'a fostu idea rea de la dinsii, pentru că aice acele obiepte nefiindu espuse altele póte si mai splendide, atrasera mai multu a supra loru atentiunea publicului.

Parculu se imparte in patru pârti. Partea antâia se numesce parte francesca, a dóua: belgica, a trei'a germana, a patr'a: orientala si engleza.

Incepuramu a visitá tiermurea. Mai antâiu intraramu intr' unu aquariu pomposu. Sute si sute de ómeni eramu acolo sub pamentu si amblandu prin acelu labirintu cu multele sale drumuri in tóte partile, ne delectamu la privirea animaleloru din apa. De a supra nóstra erá facuta o cascada artificiósca. Riurelulu curgea cu

murmuru fantasticu. Susu de a supra aquariului gasiramu unu chioscu umbrosu, de unde ni se imbiá o priveliste frumósa a supra parcului.

Dupa acést'a trecuramu pe langa mai multe casulii cu obiecte espuse si sosiramu la o masîna gigantica, Le Friedland, care desvólta o putere de 1200 de cai. O multîme de ómeni se uitau la acestu Samsonu alu masîneríei, si fíacare sciá sê spuna ceva estraordinariu despre elu.

Apoi visitaramu marin'a englezésca. Cele vediate cu totu dreptulu ne surprinsera. Englezii corespuusera renumelui loru.

Cu aceste intraramu in partea francesa. Mai antáiu visitaramu pavilonulu imperatului. E o compusetiune bizara. Constá din o cupola cu dóue aripe. De óra-ce nu este iertatu a intrá, eramu siliti a ne indestulí numai cu aceea, câ prin feréstá poturamu aruncá privirea nóstra in laintru a supra mobileloru pompóse.

Chiosculu galvanoplasticu inca e fórté frumosu, pre noi inse mai multu ne interesá telegrafulu atmosfericu. O inventiune fórté originala in feliulu seu. Se intrebuintiéza mai alesu in orasie mari, unde o parte a orasiului e tare indepartata de cealalta, si ómenii sunt siliti a se intrebuintiá de telegrafu in unele treburi mai urgente.

Pres'a tipografica fara tinta asîsdere ne causá câte-va mominte interesante. Celu-ce vre sê aiba in seurtu tempu o bileta de visita, n'are decátu sê intre in pavilonulu acest'a. Abié si-priunciá numele si peste câte-va secunde are biletele gat'a.

Totu in partea acésta mai vediuramu câte-va case de modelu pentru lucratori, espuse de imperatulu Napoleonu. Aceste facura furóre mare. Fíacare contine câte trei chilí, in cari o familia póte sê locuiesca comod, zidirea unei case de aceste constá 500 fl. Inse numai guvernului i constá atát'a, câ-ci acest'a póte sê-si castige prin diferite moduri uneltele trebuincióse la zidire. Pe unu omu privatu l'ar constá mai multu. Inse totu un'a. De ajunsu câ guvernulu póte sê face o casa pentru lucratori cu 500 fl. Imperatulu Napoleonu a si decisu, câ va zidí in giurulu Parisului o multîme de aceste case, si le va dá unoru familíi sarace dar oneste, cari apoi voru avé sê rentórne pretiulu statului in tempu de dóue-dieci de ani. Astfelu imperatulu va midilocí in o mesura nespusa fericirea poporului. Se intielege de sine, câ dinsulu prin acést'a va punc basa solida si pentru tronulu seu in anim'a poporului francesu.

La pórt'a Stlui Dominicu se incepe partea

belgica, care afara de alte pavilóne interesante mai contine si o galeria de icóne belgice, cari n'au incaputu in palatiu. Partea cea mai mare a acestei sectiuni e ocupata de catra gradin'a rezervata, in care de voimú a intrá, trebuie sê mai solvimu 50 de centime. Inainte de a intrá in gradin'a rezervata, mai visitaramu pórt'a de Anvers. Acést'a pórtá face o parte din fortificatiunile intreprinse pentru aperarea orasiului Anvers. E construita din piétra tare si incoronata de dóue gigantice figure de bronzu. Intre masínele espuse ací, cea mai remarcabila e taiatorea de diamantu. In gradin'a rezervata ne delectaramu in florile si plantele de sub diferite climate. Apoi vediuramu dóue aquarie, unulu de apa dulce, celalaltu de apa serata. Intre pavilóne celu mai frumosu e alu imperatesci. Acést'a e unu cap-d'opera alu gustului, alu graciei si elegantiei. Cea mai de pe urma curiositate a gradinei e dioram'a, unde vedi reprezentate tóte tierile globului prin fotografií tramise din tóte partile la comisiunea imperiala.

Partea germana e multu interesanta. Aice vediuramu o colectiune bogata de lemnerí austriace, cele mai insemnate din Carinthia si din Tirolu. Mai incolo avuramu oca siune a studiá sectiunile consacrate agriculturii francesce, austriace, prusiene, spaniole si portugese, — si alte sectiuni pentru agricultur'a din Europ'a septentrionala, adeca Svedí'a Norvegí'a si Rusí'a. Intre pavilone cele mai interesante sunt: pavilonulu spaniolu, portugesu, pavilonulu Würtembergei. Pavilonulu Austriei representa o — bereria, langa acést'a a Prusiei o — scóla poporala. Mimumata satira a sortii. Mai visitaramu inca stauletele rusesce, si apoi intraramu in partea orientala si englezésca.

In partea acést'a vediuramu pavilónele cele mai pompóse si tóte preperate de o splendóre intru adeveru orientala. Mai antáiu admiraramu pavilonulu Tunisului, care representa palatiulu Beyului de Tunisu. Acestu palatiu ni infatísiéza unu aspectu grandiosu, splendórea-i avuta ni orbesce ochii. La acest'a sunt asiediate mai multe chioscuri, bufeturi si cafenele orientale. Apoi urméza pavilonulu Turciei. Imperiulu otomanu — pre semne — nu s'a incercatu a emulá in splendóre cu Egiptu si cu Tunisu. Chiosculu turcescu e facutu in form'a acelorú case de pe mahurile Bosforului, unde domii turci vinu a respirá aerulu própsetu alu marei. Báile turcesce, situate in fati'a chioscului, forméza acestuia unu contrastu frapatoriu.

Angustimea spatiului nu-mi permite, ca sê descríu mai specialu tóte pavilonele. Amintescu

dara numai cas'a japonesa, templu din Suez, templulu din Xochicalco in Mexico, si in fine espusetiunea englesa si francesa de munitiuni de batalia.

Inca câte-va cuvinte despre pavilonulu Romaniei. Acest'a reprezenta beseric'a de Argesiu. Despre acest'a anticitate a arhitecturii publicasem inca la an. 1865 unu articolu in fôia acest'a. Acuma dara va fi de ajunsu a face atentu pe on. numai la ilustratiunea din nrulu acest'a, care representéza pavilonulu Romaniei, la espusetiunea din Parisu.

Iosifu Vulcau.

De la adunarea generala a Asociatiunii nationale din Aradu.

Nu me indoiescu cumca onoratu publicu cetitoriu se interesédia de tôte miscârile si evenimentele cari tientescu propasirea in cultur'a nationala, dreptu aceea credu câ si decurgerea adunarei generale a Asociatiunii nationale din Aradu e de interesu comunu, cu atâta mai alesu, câ-ci — precum bine si pré cu dorere scimu — noi romanii din aceste parti nu pré suntemu in abundantia de factori pentru cultur'a si viét'a nationala.

Nu e aci loculu ca sê aretu necesitatea acestor factori — dar neci câ e de lipsa spre a aretà avantajele acelor natiuni, cari se bucura de multimea acestor factori; — toti impreuna scimu si debue sê simtîmu, cumca lips'a de cultura nationala e mörte fara sperantia de reinviare, — si noi dorere câ pré putienu factori de acestia avemu, inse in sperantia, câ in viitoriu ne vemu bucurá de o stare mai favorabila, sê ne invetiám a prefîi si cele putiene cele avemu.

In 21 a lunei curinte se deschise adunarea generala a Asociatiunii aradane.

Ilustritatea Sa Dlu episcopu Procopiu Ivacicovicu ca presedintele asociatiunii in vorbirea sa de deschidere amintí cumcâ miscârile politice multu impedecea realizarea scopurilor asociatiunii, inse cu tôte aceste, directiunea si a facutu detorint'a sa. Apoi cu dorere aminti cele doue perdiri mari ce suferí asociatiunea impreuna cu natiunea prin mörtea nemoritorilor barbati si pré zelosiloru fii ai natiunii: *Georgiu Popa* si metropolitulu *A. Sterca Siulutiu*, cari si ca membri ai acestei Asociatiuni, multu au contribuitu pentru inaintarea causei nationale.

Vorbirea scurta, dar maduosa si pronuntata cu caldura fu salutata cu eschiamatiuni caldurose de consimtire si se decise exprimerea condulintiei pentru aceste perdiri mari pentru asociatiune si natiunea intréga.

Numai de câtu dupa aceste dlu Dr. Iosifu Hodosiu, acuma antâiasiu data participandu la adunarea generala a asociatiunii, salutá adunarea cu indatinatele sale cuvinte dulci si fratiesci, apoi in legatura cu aceste deserta despre scopulu asociatiunii in viét'a omenesca si punendu ponderositata receruta pe viét'a sociala nationala, ocsitá complacerea tuturor ascultatoriloru.

Acést'a vorbire escelinta, condusa de simtieminte curate romanesci si ilustrata cu idei salutarie si nationale, firesce câ a debutu sê fia primita cu eschiamatiunile cele mai sincore si caldurose.

Dupa acest'a totu dlu Dr. I. Hodosiu facú propunerea, ca pentru eternisarea memoriei lui *Georgiu Popa* sê se faca unu panegiricu cuvenitu, care impreuna cu portretulu acestui barbatu nemoritoriu, sê se tiparésca intr'o brosiura edata de asociatiune, carea va fi sê se impartiesca membriloru asociatiunii si tuturor institutelor nationale romane.

Firesce câ acést'a propunere frumosa fu primita cu unanimitate.

Numai de câtu apoi se scolá dlu V. Babesiu si facú propunerea pentru exprimerea condolentiei in privint'a marelui si zelosului anteluptatoriu nationalu *A. St. Siulutiu*.

Propunerea acest'a inca se primí cu unanimitate si in privint'a eternisarei memoriei lui, asociatiunea nu face alti pasi, câ-ci — precumu s'a exprimat si dlu Babesiu — prin acest'a nu voiesce sê previna asociatiunii transilvanene de la care se ascépta facerea initiativei.

Se cetí apoi reportulu generalu alu directiunii si indata se si alesera comisiunile insarcinate cu examinarea lucrariloru directiunii.

Dupa aceste se cetí numele unoru membrii cari si-au renoitu oblegamintele pe anii urmatori, totu deodata se alésa si alti membri noi, intre acesti-a si membri ajutatori. — In intielesulu statutelor, membri ajutatori sunt acele persoane, cari contribuiescu spre scopulu asociatiunii, inse nu au calitatile membriloru ordinari.

Dintre cesti din urma poturámu se ni insemnámu pre ilustr'a Dna Ecaterin'a Mocioni pré Dn'a Ermin'a P. Deseanu impreuna cu fiiulu domnicii sale Aureliu P. Deseanu, — pré Dn'a Elisa Stanescu.

Dlu *Mihai Besanu* cetí o disertatiune interesanta despre *inmormentarea la romanii vechi*, carea fu ascultata cu multa placere de toti cei ce se interesédia de datinele stramosiloru nostri.

Cu aceste se aredicá siedint'a, anuntiandu-se cumca in sidint'a de mane dí se voru continuá desbaterile.

Dar acuma se mai amintescu ceva interesantu si pentru frumosele cetitóre, — si adeca fara cuvinte in florite voi amfintí cumca sér'a a fostu o petrecere nationala de dantiu carea de si a fostu cam improvisata, totusi a succesu fórte stralucitu si a seceratu multamirea tuturor ospetiloru.

Balulu s'a tienutu in sala hotelului de „Crucea alba“, unde catra nóue óre s'a fostu si adunatu multímea ospetiloru, sositu mai alesu de prin pregiurulu Aradului, si abunaséma amu fi avutu onóre cu mai multí, inse arangiatorii balului pré tardíu s'au desceptatu cu invitárilu, de unde au potutu invetiá cumca alta data voru avé ca sê se scóle mai de demanétia.

Acést'a dogenire flesce câ o facuiu fiindu condusu de simtiemintele cele mai amicale, inse si de aceea, câ-ci mi pare reu, cumca prin intardiarea domniloru, arangiatori mai multe pré stimate cetitóre au fostu rapite de placerile ce le-arú fi potutu gustá la acést'a petrecere arangiata atatu de frumosu.

Dar pare câ vedu pre frumosele cetitóre intre bandu, cumca cine din gratíós'a eununa a dantiutoriloru a fostu regin'a balului, — la care intrebare inse e fórte greu, ma in casulu presinte — e cu nepotintia, a respunde, de órece tôte emulau cu frumsetele lor, tôte erau gratíose si rapitóre, câ-ci pe langa

splendórea frumsetieloru trecutóre, mai straluceau si prin frumsetiele spirituale.

Amintescu dara numai cumca in acésta gratfósa girlanda au fostu dóm'n'a Elisa Stanescu, si dóm'n'a Misiu, ambele din Aradu, — apoi dóm'n'a Cristhianu din Pecica, — dn'a Dimítrescu din Sioimosiu, — dn'a Cadariu din Chiseteu, — dn'a Sidonia Montia din Paulisiiu, — Irina Ratiu Milovanu din Mandrulocu si altele.

Dintre domnisióre mai tare a escelatu : Catitia Bogasianu din Curticiu, — Julia Ratiu, Olga Frusia, Emilia Jorgoviciu si Em. Rusu din Aradu, — mai de parte dsiór'a Suciú din Lipova, — Julia P. Ardeleanu si dsiór'a Munteanu din Butesci, — apoi dsiórele Tomutia si Popu din Seleusiu, — in fine spre completarea acestei girlande gratfóse mai amintescu pre dsiór'a Emilia Popoviciu din S. Ana.

Petrecerea a deeursu fórté bine si mai presusu de aseptare, dreptu aceea nu me indoiescu, cumca toti óseptii voru fi dusu cu sine suvenirile ce le mai placute.

Manedí in 22 l. c. s'au continuatu lucrârele adunarei generale. Se cetira relatiunile comisiuniloru.

S'au datu unele instructiuni directiunei, — si mai de insemnatu e aceea decisiune a adunarei, cumca pe anulu viitoriu asociatiunea aradana si va îndreptá activitatea sa mai alesu *pentru respandirea si prosperarea culturai poporului romanu.*

Aci dlu Babesiu tienú o vorbire in deplinu démna de objectu, in carea desvoltá necesitatea ne incungiurabila ca se ne ingrigimu de prosperarea si desvoltarea culturai poporului romanu. — Adunarea in genere consenti cu oratoriulu si salutá acele principie salutare, ce se desvoltara in acea vorbire escelinta.

Dupa acéste s'a decisu vindere casei donate asociatiunei de repostatulu Jova Cresticiu.

Apoi ilustr. sa dlu Antoniu Mocioni directorulu primaru conformu statuteloru multiamí in numele directiunei intregi pentru increderea cu carea fú onorata de adunare.

Dupa acésta resignare in corpore se votá directiunei multiamita.

Urmá apoi alegerea membriloru directiunei.

De directoru primariú se realésa cu unanimitate Ilustritatea Sa A. *Mocioni*, la a caruia propunere se alésera urmatorii membrii ai directiunei. M. Romanu direct. secund. — Lazaru Ionescu fiscalu, Em. Misiu perceptoru, T. Serbu economu, Ioanu Goldisú esactoru si Stef. Siorbanu de bibliotecariu. Mai de parte membrii : V. Babesiu, Dr. Ios. Hodosiú, protop. Vasilieviciu, I. P. Desseanu, Dr. Síandoru, Dr. S. Mocioni, Arcosi, Just. Popfiu, I. Rosiu, Alesiu Popoviciu, St Adamu si C. Radulescu. Notariulu I. Grozescu multiamí de directoru deórece primindu altu postu e silitu se parasésca resiedinti'a, deci in privinti'a acestui postu vacantu se va deschide concursu.

Cu aceste s'a inchisu siedinti'a adunarei generale a anului curinte.

Ddiu cu noi si sant'a nóstra causa !

CE E NOU ?

* * * (*Tenerimea romana din Pest'a*) inca in anii trecuti a decisu a infintiá o societate de lectura, numita „Petru maioru.“ Statutele s'au compusu totu atunce si s'au asternutu la locurile mai innalte spre intarire. Inse-

intarirea dorita nu s'a mai facutu neci pana 'n diu'a de astadi. Cu inceputulu acestui anu scolasticu tenerimea adunandu-se éراس, esmise din sinulu ei o comisiune, care sê urgeze la ministeriu intarirea statuteloru. Dlu secretariu de statu Georgiu Joanoviciu primí cu multa bucuria si afabilitate pe membri comisiunii, si i mangaiá cu promisiune favorabila in respeptulu intaririi. Dominec'a trecuta tenerimea tienú éراس o adunare, in care se decise, ca si pana la intarirea statuteloru societatea de lectura sê se constitue interimalu. Se procese dara la alegerea oficialiloru societáti. Conformu statuteloru presiedintele societáti totdeuna e profesorulu de limb'a si literatur'a romana la universitatea de aice, se alesere dara numai ceialalti oficiali, si anume : vice-presiedinte redactorulu acestei foi, secretariu And. Cosma juristu in an. IV, notariu Simeonu Botizanu jur. in an. III, casariu Alesiu Olariu jur. in an. III, si bibliotecariu Mihaiu Buneiu jur. in an. I.

* * * (*Juristii romani din Sabiiu*) — precum audímu chiar in momentulu acést'a — asísdere au infintiatu o societate de lectura. Amu primí cu bucuria insciuntári mai speciale despre acést'a nóua reuniune a junimei nóstre, — precum si despre celelalte societáti de lectura, câte avuramu in anii trecuti.

* * * (*Ilustrulu barbatu alu natiunei*) dlu dr. Iosifu Hodosiú sosi in septeman'a trecuta la Pest'a spre a-si ocupá éراس loculu in cas'a reprezentantiloru dietali, unde de atáte ori si cu atát'a bravura aperase drepturile cele mai sante ale nóstre. Tenerimea nóstra de la universitate aflandu, cá eminentele barbatu se afla éراس in Pest'a, sê grabi numai decátu a-lu bineventá. Dlu Hodosiú prin respunsulu seu catra tenerime dede ocasiune éراس spre a se convinge ori si cine despre zelulu si devotamentulu seu pentru totu ce aspira la infflorirea si marirea natiunei nóstre. La cuvintele lui de unu caracteru resolutu tenerimea insufetíta erupse in vivate entusiastice, si suntemu convinsi, cá romanimea intréga i va dorí dimpreuna cu tenerimea : Intru multi ani sê traésca !

* * * (*Societatea „Transilvania“*) pentru ajutoriulu studintiloru romani va tiené adunarea sa in 3 noemvre a. c. la o óra dupa médiadi in localulu liceului St. Sava, sub presiedinti'a dlui A Papiu Ilarianu

* * * (*Apelu la natiunea romana.*) Sub acestu titlu unu comitetu compusu din domnii G. Misailu, C. Pannaiotu, A. Gulescu, V. Alesandrescu, Urechia, A. Dertmanu, G. Coemgiopolu, T. Mehedintianu face urmatórea provocare : „Déca o natiune are dreptulu santu si necontestabilu d'a cere de la toti fíii sei sacrificiulu averii lor, viétii loru intregé, afectiuniloru loru pentru cuus'a ei ; langa fia-care dreptu este inse si o detoria. Omulu care a datu patriei totu, si care a ajunsu la betranetic, incungiuratu de o familia numerósa, pentru care ocupatiunile sale in serviciulu familiei celei mari, nu i-a lasatu tempulu a face nimicu, are dreptulu la aducerea a minte a natiunei. Ea are o detoria totu asié de santa ca si dreptulu seu. Copíi unui asemene omu trebuie sê devina copíi ei. Recunoscenti'a trebuie sê fia cea d'antáta vertute a unui poporu ce se respepta. Romani ! C. A. Rosetti este unulu din acei cetatieni, cari ilustréza o generatiune, o tíera. Elu a datu tóta viétia sa natiunei, natiunea trebuie sê deie educatiune copíiloru lui sê le asigure viitoriulu. Comitétulu s'a instituitu. Elu face apelu la o subscrire natiunala spre acestu scopu.

* * * (*Din Alba-Julia*) primimu urmatórea scire : Unu cetatianu romanu si avutu de aice, anume Vasiliu Rosiu, rentornandu-se de la vi'a sa, intrà in o trafica sê-si cumpere nesce sugâri. Boltariulu i intinse sugârile pofûte si Rosiu le puse in pusunariu, candu inse voia sê platésca, intr' unu momentu ameti si cadiu mortu. Lu-lovi gut'a.

* * * (*Hymen.*) Ostasii de sub flamur'a lui Hymen éra s'au inmultitu cu unulu. Dlu advocatu din Vascon Demetriu Simai si-a incredintiatu de socia pre tener'a si frumós'a domnisióra Antonia Rieger din Vascon. Incantatórea mirésa nu e romana, inse nu numai câ scie bine, dar si vorbesce cu placere romanesce. Pe candu voru esî aceste orduri cunun'a junei parecî s'a si iniemplatu, deci li dorimu si noi din tóta anim'a multi ani fericitu.

Literatura si arte.

* * * (*Publicare de concursu.*) Dorindu a inaintà in-florirea beletristicii natiunale, deschidu concursu pentru cea mai buna novela originala, care se va premià cu siese galbeni. Dintre opurile concursuale voru avé preferintia cele istorice si populare. Potu concurge toti literatii romani atâtu de dincóce, câtu si de dincolo de Carpati. Manuscriptele scrise de mane straine si provideute cu epistola sigilata, care va contiené numele autoriului, sunt de a se tramite pana'n 20 decemvre calind. n. la subscrisulu. Novel'a premiata se va publicà in „Familia.“ Tôte diuariile romane din imperiulu austriacu, precum si cele transempatine sunt rogate cu tóta stim'a a reproduce acést'a publicatiune in pretiutele loru colóne. Pesta 28 optomvre 1867. Iosifu Vulcanu redactorulu „Familiei.“

* * * (*O nóua întreprindere literaria*) va esî acusi la Oradea-mare, sub redactiunea amiculu nostru Justinu Popfiu. Acést'a va fi o fôia periodica intitulata : „Amvonulu“, si va esî in brosiure lunarie de câte patru colóne, cu inveltóre. Titlulu ni spune ce va contiené acést'a întreprindere intru adeveru dorita. Va publicà adeca concieni, omilie pe tôte dominecele si serbatorile anului, precum si predice liturgice si ocazionale, adeca la mortu, la cunun'a, la santîre de beserica etc. Va mai contiené inca tractate din retoric'a sacra, varietâti, recensiumi de carti si cate a poesía religiósã. Pretiulu pe anu 4 fl. v. a. pe diumetate de anu 2 fl., éra pentru Roman'a unu galbenu pe anu. Fôia se va tipari pe hartia fina, in formatu elegantu, si cu litere frumóse. Brosiur'a prima adeca de pe januariu, va esî si se va tramite prei umerantiloru cu finea lui noemvre a. c. si asié fia-care brosiura totu câte cu o luna inainte, ca doritorii de a se folosí de dinsele, sê le aiba de tempuriu la mana. In scurtu tempu se va publicà si annunciulu de prenumeratiune, care apoi va schitià mai specialu cuprinsulu acestei întreprinderi, careia i dorimu succesu bunu !

* * * (*Comitelulu Asociatiunei*) tienù alalta-eri o siedintia esraordinara pentru edarea fôiei. In siedinti'a acést'a se desbatù unu raportu alu unei comisiuni in privinti'a esrei fôiei, in care raportu erau depuse trei pareri. Un'a esplica §. 16 alu statuteloru câ secretariulu primariu e redactorulu câ atare alu fôiei Asociatiunei, alt'a esplica câ dupa §§ 16 si 17 secretarii suntu numai arangiatori de materie, dara dupa §. 32. b si c. comitelulu Asociatiunei e redactoru; a trei'a inca re-

cunósce redactiunea secretariulu primariu, dara doresce ca fôia sê ése sub auspiciile comitetulu in Sabiu. Cea d'antâiu parere a capetatu majoritatea, si asiá s'a conclusu mai departe, ca fôia Asociatiunei, care va purtà titlulu „Transilvani'a“ va esî la Brasiovu, sub redactiunea Secretariulu primariu, carele e acolo cu domiciliulu. — La siedinti'a acést'a luara parte din esterni, afara de Dr. Stoianu, si Rvrd. DD. Gr. Mihali, canonicu din Blasiu si I. Atonelli, vicariu din Fagarasiu. („Telegr. R.“)

Din strainetate.

* (*Caletori'a Maj. Sale catra Parisu.*) Tôte foile se interesédia de acést'a Caletoria, deci credemu câ vomu impartasi ceva placutu delicateloru nóstre cetitóre, daca vomu imsemná si noi ceva despre acesta. Candu pasi Maj. Sa pre pamentulu Franciei, imperatulu Napoleone, de locu lu-salutà prin o telegrama, la ce Maj. Sa, respunse cu asemenea cordialitate. In Baden-Baden apoi petrecu 10 minute in societatea regelu Prussici si alu marelui principe de Baden; in Nancy asemenea fu bineventatu cu entusiasmu In Parisu, candu sosi la palatiulu Eliseului, insotitu de imperatulu si printiulu Napoleone si de alte celebritati a Franciei, cari i-esira in cale la Strassburg, — imparetés'a Eugeni'a lu-acceptá 'n trepte, ér Maj. Sa primí cu-o sarutare de mana acesta afabilitate. Dupa o pausa scurta, Maj. Sa apoi plecà la St. Cloud, unde primi cu asemenea afabilitate pre Majestatiile Franciei la sine si unde sér'a fu o cina brilanta. In 24 l. c. pilaritiile lu-surprinsera in palatiulu Eliseului, cu unu buchetu gigantecu, ce i-lu-dusera patru june, câ patru amazóne; s'aude câ Maj. Sa e cu totulu incantatu de desfatarile Franciei.

* (*Despre famili'a lui Bonaparte*) cetimu intr' o fôia anglesa, mai multe date interesante. Intre altele afirma, câ mai toti membri acestei familii renumite s'au ocupatu cu literatur'a. Astufeliu dice, câ : Napoleonu I. a scrisu istori'a insulei Corsic'a, in doue tomuri si afara de acést'a, câ a compusu mai multe fabule. Frate-scu celu mai betranu, cu numele Iosifu, a scrisu unu romanu sentimental, cu titlulu : „Moin'a, calugariti'a de Mont-cenis.“ Din condeulu lui Lucianu Bonaparte, asemenea au aparutu doue poesii epice, un'a sub titlulu : „Carolu celu mare“ in 24 de canturi, alt'a sub titlulu : „Cyrnéide“ in 12 canturi; acést'a din urma, preste 15 ani a esîtu la lumina in editiune nóua, si sub titlulu „Tenadares.“ Ludovicu Bonaparte a scrisu mai multi articli istorici, interesanti, despre Olandi'a si 'n urma unu romanu, ce pórtã titlulu „Marie.“ Princes'a Lenaide, fiic'a lui Iosifu Bonaparte si consórti'a principelui Canino, a tradusu pe limb'a francesã, mai multe din dramele lui Schiller Fetiorulu celu mai mare alu lui Iosifu Bonaparte, a scrisu nesce date naturale despre paserile Americiei medi-noptene; celu mai teneru o gramatica bascica; éra celu de-alu treile, Petru, a tradusu pe francesã „Nabuchodonosor“-ulu lui Niccolini si-a compusu in limb'a italiana unu romanu, sub titlulu „Ros'a de Castro.“ Wyse Bonaparte, muierea ministriului italianu, Ratazzi, e un'a dintre scrietoriele cele mai renumite, sub numele falsu „Contés'a Marie Solms.“ Ér aceea, câ Napoleonu III. inca e omulu literaturei, voru sci toti, ce-i ce-au auditu despre renumitululu seu opu istoricu : „Juliu Cesare.“

* (*Marelui poetu Comoëns*) autoriiu „Luciadei“ i-se aredică unu monumentu frumosu, in un'a dintre piatiile Lisabonului. Astufeliu sciui strainii se-si eternise-die barbati sei cei renumiti; dar romanului ôre candu i-vă plesni prin minte asié ceva?!

* (*Din Mannheim*) se scrie despre o raritate ne mai pomenita. Negutietoriulu *Creipl* in 3 l. c. si-a serbatu a unusprediecea cununia, in etatea-să de 73 ani. Pana acumă 10 mueri si-a petrecutu in grópa. Mai antaiu s'a casatoritu in etate de 22 ani si muerea lui cea d'antaia preste 6 luni cadiu in bratiile mortii. Mai lungu o duse inse, a opt'a muere, care trài 3 ani si jumătate. — Dlu *Greipl* totu deun'a li-a jalitu dupa cuviintia si- apoi éra s'a casatoritu. — Muereea, cu care pasí acum'a la altariu, si-numeră 45 de ani, si si-a ingropatu trei barbati. Ôre acum'a care va fi mai cu norocu, ea séu elu?

* (*Devis'a modei in Parisu*) de presinte se pare a fi colórea verde, ce domnesce acumu preste vestminte; nu pucinu necazu e acest'a pentru feciele cele interesante, palide, cari prin acest'a colóre blastemata, multu si-pierdu din delicatétia. Damele cele bèle si palide nu potu suferi colorea acest'a; sunt inimicele cele mai neimpacavere a acestei colorii. In Biaritz nu demultu au demonstratu cumplitu in contr'a ei. — Colórea verdó-i pentru brunete. Frumséti'a belezoru mai tare o redica colorea violeta si colórea rosei. — Indesiertu, cá-ci acést'a e opusetiunea cea mai grozava, in moda.

* (*O dama interesanta.*) De-unu tempu incóce, obiectulu celu mai interesantu de conversare p'intre óspetii Parisiului, e o dama frumósa din oriente, o princésa chineza si de presinte consórt'a anglesului Mr. Charters. Liniamintele chineze, cu multu mai pucinu se obsérva din faci'a ei, de catu se nu apara magica si interesanta in ochii ver carui europénu. Acesta fiica frumosa a Chinei, e svélta si bela, cu ochi azurei, cu nasu de idealu si cu budie subtile; vestmintele ei sunt originali chineze; pe capu pórtá o palaría ca unu turbanu, broderita cu fire de auru si cu pietrii scumpe. — Are o carutia, din care dens'a si-mana caili; multi au vedutu-o si calarinduse, intru-unu vesmintu de catifea verde, de sub care aparú doue picioare mici si delicate casi-alu unui angeru. Cateodata se ívesce si prin teatru, dar neci candu n'asculta pana'n fine representatiunile; aparinti'a ei in logia atrage atentiunea si curiositatea tuturor; dar faci'a ei totudeun'a e acoperita dinantea perspectiveloru, cu cari se incérea privitorii ai scrutá liniamintele orientali. Precumu se vorbesbe, e din Peking, si-a fostu muereea unui mandarinu; dar Mr. Charters intru-atata a sciutu se-i cascige anim'a, incatu si-a lasatu patri'a, cas'a, barbatulu, si a fugitu cu anglesulu in Indi'a unde, apoi in loculu numelui Tam-bo-Kia, celu avea mai nainte. prin botediu a capetatu numele anglesu: *Mistress Charters*. Nu vorbesce alta limba, decatu cea chineza si pentru-acea incungiuurá tóte societatile. Mai multu de catu 3—4 dile, nu siedu intru-o ospetaria, cá-ci berbatulu ei, anglesulu, — precumu se vorbesce — e fórté jalusu. Cu greu se crede in sa, cá nu lu-va insielá totusi, pentru cá de si e din alta parte a lumei, totusi — e femeia, si inea ce e totu mai periculosu — e frumósa!

Gácitura de siacu.

De Avramu Gozanu.

li-	tre-	nu-	cei	I.	ce	ste-	In-
lu	de-	E-	'u-	dom-	tre	a!	Pa-
ro-	a-	dom-	san-	ve-	De	rii	e-
su-	a-	pro-	rii!	nu-	tu	a!	ri-
de-	ma-	ri	e	trei	de-	tu,	glo-
lu	su	te	lu	san-	ri-	to-	bu-
ni-	San-	Ie-	o-	lo-	ni-	va	san-
lui	po-	ce-	tu-	ho-	tu,	ru	vic-

Se póte deslegá prin saritur'a calului.

Deslegarea gáciturei de semne, din nrulu 39:

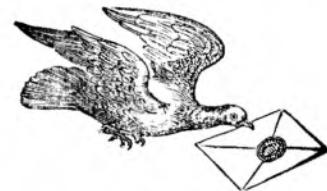
Ce folosu câ mic'a flóre
Are róua nutritóre,
Déca sórele de susu
N'o saruta, c'a apusu?
Ce folosu fetitia draga
De viét'i'a mea intréga,
Déca nu me mai diaresci
Cu ai tei ochi angeresci?

Iosifu Vulcanu.

Deslegare buna primiremu dela dómnele si domnisiorele: Emili'a Cadariu, Mari'a Budai, Amali'a Cocu, Julian'a Petri, Elen'a Novacu.

Deslegarea rebusului din nrulu 38 amu mai primitu-o dela domnisor'a: Elen'a Cocu; éra deslegarea gáciturei numerice diu nrulu 37, dela dn'a Luis'a Murgu nasc. Balcu.

POST'A REDACTIUNEI.

La Etad'a. Poesi'a acést'a a aparutu nu de multu in alta lóia, de-aceea nu-o potemu publicá. Mergendu in Itali'a, te rogamu se ne scrii din candu in candu insciatiari despre viét'i'a sociala, literaria, artistica de pre acolo.

La C... Se va publicá. Vomu primi cu bucuria insciatiari despre lucrarile Societatei de leptura. Ce se facemu cu ,e a c i u l' a'?

Proprietariu, redactoru respundiatoriu si editoriu: IOSIFU VULCANU.